

Imatges i Símbols: Relacions Afectives i de Gènere

Codi: 102583

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Núria Martorell Soldevila

Correu electrònic: nuria.martorell.soldevila@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Rocio Daniela Concha Ortiz

Prerequisits

No es demanen pre-requisits

Objectius

L'estudi de les diferents formes d'interpretació i producció dels sistemes simbòlics de la nostra cultura ens permeten conèixer aspectes importants de les representacions mentals i també d'aspectes funcionals de l'individu, la qual cosa constitueix una eina important de diagnòstic i intervenció d'ordre psicològic i pedagògic.

Objectius

1. Estudi de les representacions mentals expressades a través de diferents sistemes de simbolització: temes d'ordre cognitiu, i en especial d'ordre socio-afectiu i de gènere.
2. Estudi de l'evolució i la construcció d'alguns sistemes de símbols i signes de la nostra cultura (construcció dels significats del llenguatge, dels objectes, de les imatges gràfiques (dibuix), audiovisuals, etc.) per part de la població infantil i adulta. Mecanismes psicològics i funcionals d'elaboració i d'interpretació d'aquests sistemes simbòlics.
3. Utilització dels estudis anteriorment esmentats com a instrument d'anàlisi psicològica i psicopedagògica de les conductes de simbolització en diversos temes en general i, en particular, en els esmentats temes d'ordre socio-afectiu i de gènere

En acabar l'assignatura l'alumnat hauria de ser capaç de:

1. Conèixer les relacions entre alguns sistemes de simbolització pròpies de la nostra cultura i l'evolució de les representacions mentals de l'individu.
2. Conèixer els mecanismes psicològics que tenen lloc quan els individus construeixen aquests sistemes de simbolització (llenguatge, accions simbòliques, imatges, dibuix, escriptura, etc.). Quan els han d'entendre i quan els han de produir.
3. Utilitzar els esmentats sistemes de simbolització com a eines d'exploració sobre temes diversos, en especial els temes d'ordre socio-afectiu i de gènere.

Competències

- Analitzar i interpretar els resultats de l'avaluació.
- Comunicar-se eficaçment, fent ús dels mitjans apropiats (orals, escrits o audiovisuals), tenint en compte la diversitat i tots aquells elements que puguin facilitar o dificultar la comunicació.
- Fer revisions sistemàtiques a partir de la consulta de les diferents fonts documentals en psicologia per a recollir, ordenar i classificar dades i materials de recerca.
- Identificar i descriure els processos i les etapes del desenvolupament psicològic al llarg del cicle vital.
- Interactuar, mitjançant un treball en equip efectiu, amb els altres professionals implicats.
- Reconèixer la dimensió social de l'ésser humà, considerant els factors històrics i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica humana.

Resultats d'aprenentatge

1. Contrastar diferents fonts documentals.
2. Descriure els processos i les etapes del desenvolupament individual i dels grups familiars.
3. Identificar conceptes i processos psicosocials que mostren la dimensió social i cultural del comportament.
4. Identificar els elements que condicionen la comunicació i l'organització de les tasques.
5. Mostrar una disposició oberta i una actitud favorable a la cooperació.
6. Reconèixer els conceptes teòrics fonamentals en els textos.
7. Relacionar les dades amb l'enfocament teòric adoptat que permeti articular les dades obtingudes amb la intervenció que s'ha de dur a terme.
8. Seleccionar i utilitzar els recursos comunicacionals adequats segons les característiques i les competències de les persones destinatàries tenint en compte l'edat i la identificació cultural.
9. Seleccionar les dades rellevants per a l'avaluació d'un cas considerant el transcurs vital i el context d'intervenció.

Continguts

1. Introducció: Representació, simbolització, arbitriietat i convencionalitat en diferents sistemes simbòlics de la nostra cultura. La representació mental i les diferents formes de simbolització.
2. El llenguatge natural.
 - L'origen simbòlic de les primeres formes de comunicació i de les primeres paraules i enunciat.
 - La construcció dels significats. Errors i significacions. Representacions implícites.
 - Les metàfores del llenguatge. Representacions implícites d'ordre social i/o afectiu.
3. La simbolització amb objectes i accions: el joc simbòlic
4. Teatre i dansa
 - Ficció i moviment i el seu impacte en les representacions mentals

5. L'expressió gràfica figurativa: el dibuix

- El dibuix infantil: L'espai, les persones i els objectes. El temps. El moviment.
- El dibuix i el text en la comprensió i en l'expressió de conceptes d'ordre socioafectiu i de gènere.

6. L'expressió escrita.

- L'escriptura infantil: aspectes icònics i arbitraris.
- La simbolització gràfica de la parla i de les idees.
- Mecanismes funcionals que intervenen en la construcció del sistema escrit.

7. La imatge estàtica: fotografia

- Interpretació de fotografies, il·lustracions gràfiques, còmics.

8. La imatge en moviment

- Interpretació de pel·lícules, televisió.
- La influència sobre la població espectadora.

9. La música i les matemàtiques

- Altres llenguatges i maneres d'entendre i representar-se el món

Metodologia

A partir de materials que mostren diferents sistemes i conductes de simbolització facilitats per la professora, s'analitzaran les diferents formes de comprendre i d'interpretar les esmentades conductes. S'estudiaran els principals conceptes teòrics que expliquen la construcció simbòlica i representacional de l'individu i també les implicacions psicològiques i pedagògiques corresponents.

Les i els estudiants es posaran en situació d'observar i analitzar per si mateix@s les interpretacions i/o produccions de diferents sistemes de simbolització per part de persones de diferents edats.

Les i els estudiants, en petits grups, realitzaran alguns estudis de camp, sobre alguns dels temes del programa, basant-se en la metodologia i les exposicions portades a terme a les classes per la professora.

Síntesi

- Classes magistrals
- Discussió sobre l'anàlisi de diferents sistemes de simbolització.
- Tutories per aclarir dubtes i seguiment d'activitats.
- Activitats autònomes: lectures, treball de camp

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases teòriques (24h) i seminaris (12h)	36	1,44	2, 3, 4, 6, 7, 8

Tipus: Supervisades			
Tutories per a grups de treball	5	0,2	1, 4, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Treball de camp	105	4,2	1, 3, 5, 6, 7, 8, 9

Avaluació

1. AVALUACIÓ CONTINUADA

EVIDÈNCIES D'APRENTATGE

EV1a. Avaluació de coneixements (I)

Contingut: S'avaluaran els coneixements adquirits relacionats amb la primera part de l'assignatura.

Autoria: Individual

Pes: 25%

Format de presentació: Escrit

Via de presentació: Presencial

Setmana de presentació: primer període avaluatiu

EV1b. Avaluació de coneixements (II)

Contingut: S'avaluaran els coneixements adquirits relacionats amb la segona part de l'assignatura.

Autoria: Individual

Pes: 25%

Format de presentació: Escrit

Via de presentació: Presencial

Setmana de presentació: segon període avaluatiu

EV2a. Treball de camp (I)

Contingut: Un cop escollit en grup el tema a treballar, cada membre del grup, de manera individual, proposarà una activitat relacionada amb un determinat sistema de simbolització i presentarà un treball escrit amb l'anàlisi dels resultats de l'esmentada activitat.

Autoria: Treball individual

Pes: 25%

Format de presentació: Escrit

Via de presentació: Presencial i virtual

Setmana de presentació: setmana 10

EV2b. Treball de camp (II)

Contingut: El grup reuneix tota la informació obtinguda a partir dels treballs individuals i fa una presentació oral en la que es compara i s'analiza els resultats del grup

Autoria: Treball en grup

Pes: 25%

Format de presentació: Presentació grupal

Via de presentació: Presencial

Setmana de presentació: setmana 14

2. AVALUACIÓ ÚNICA

EVIDÈNCIES D'APRENTATGE

EV1. Avaluació de coneixements

Contingut: S'avaluaran els tots coneixements adquirits relacionats amb l'assignatura.

Pes: 50%

Format de presentació: Escrit

Via de presentació: Presencial

EV2a. Treball de camp (I)

Contingut: Presentació individual del la part del treball del treball en grup, relacionada amb un determinat sistema de simbolització i presentarà un treball escrit amb l'anàlisi dels resultats de l'esmentada activitat.

Pes: 25%

Format de presentació: Escrit

Via de presentació: Presencial i virtual

EV2b. Treball de camp (II)

Contingut: Presentació oral individual del treball grupal, en la que es compara els resultats individuals, amb els de la resta del grup

Pes: 25%

Format de presentació: Presentació oral

Via de presentació: Presencial

Setmana d'AVALUACIÓ ÚNICA: segon període avaluatiu.

Duració de la presentació a l'AVALUACIÓ ÚNICA: 4 hores

CONDICIONS D'AVALUACIÓ I RECUPERACIÓ

Estudiant no avaluable

Un/a estudiant que NO hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior a 4 punts (40%) constarà en actes com a "no avaluable"

Assignatura superada

Per superar l'assignatura caldrà complir els següents dos requisits:

1. Cada evidència ha de tenir una puntuació mínima de 3,5 punts, per a què pugui fer mitjana amb la resta d'evidències.
2. L'assignatura es considerarà superada quan el còmput dels percentatges corresponents a cada evidència superi el 5,00.

Si no es compleixen aquests dos requisits la nota màxima que es podrà assolir serà de 4.5 punts

a. Sistema de recuperació

L'estudiant pot optar a recuperació final en cas de 1) tenir una nota d'avaluació contínua menor de 5.0, i 2) haver realitzat evidències amb un pes d'almenys 2/3 del total. La recuperació consistirà en tornar a presentar totes aquelles evidències no superades.

b. Evidències no superades

Les evidències no superades, que es presentin a recuperació, podran aspirar a una obtenir una puntuació màxima de 7,00.

c. Evidències no presentades

Quan l'estudiant no hagi presentat alguna evidència en el calendari marcat, per motius justificats, podrà aspirar a obtenir una puntuació màxima de 10.

Les evidències no presentades i no justificades, es podrà aspirar a una puntuació màxima de 5,00.

No es preveu que l'alumnat de 2^a o posterior matrícula s'avalui mitjançant una única prova de síntesi no recuperable.

Per a més detalls sobre els criteris d'avaluació, consulteu el següent link:

<https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.html>

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Ev1a. Avaluació de coneixements (primera part de l'assignatura)	25%. Individual. Presencial	2	0,08	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Ev1b. Avaluació de coneixements (segona part de l'assignatura)	25%. Individual. Presencial	2	0,08	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Ev2a. Treball de camp (part 1)	25%. Individual. Escrit	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Ev2b. Treball de camp (part 2)	25%. Grupal. Presencial	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

Textos que tracten sobre les representacions mentals. Permeten conèixer els mecanismes representacionals mitjançant els quals els subjectes comprenen un fenomen o un tipus de representació simbòlica.

- Belinchon M. Riviere A, Igoa J.M. (1992) *Psicología del Lenguaje. Investigación y teoría*. Madrid. Ed. Trotta.
- Johnson Laird, P.M. (1988) La representación mental del significado. A: "Revista Internacional de Ciencias Sociales. Unesco. 115; 49-65.
- Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A. (1998) "Conocimiento y Cambio". Barcelona. Ed. Paidós.
- Moreno Marimón M. De las estructuras a los modelos organizadores. A: "Cuadernos de Pedagogía" N° 244 / Febrero
- Perner, J. (1994) "Comprender la mente representacional". Barcelona. Ed. Paidós

Textos que tracten sobre els sistemes de simbolització: els símbols i els signes.

- Eco U. (1988) "Signo". Barcelona. Ed. Labor
- Leal A. (1987) "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación". Barcelona. Ed. Gedisa.

D'altres:

- Eco U. (1977) "Tratado de Semiótica General". Barcelona. Ed. Lumen.
- Ullmann S. (1980) "Semántica. Introducción a la ciencia del significado". Madrid. Ed. Aguilar

Tractat sobre joc simbòlic i exposició de treballs experimentals que permeten entendre els aspectes representacionals que són a la base del joc simbòlic.

- Elkonin D. B. (1980) "Psicología del Juego". Madrid. Ed. Visor.
- Piaget J. (1977) "La formación del símbolo en el niño". México. Fondo Cultural Europeo

Textos que permeten conèixer i interpretar els mecanismes representacionals d'elaboració del dibuix infantil, i valorar la seva evolució.

- Bombi A.S. y Pinto G. (1993) "Los colores de la amistad". Madrid. Ed. Visor.
- Eisner E. W. (2004) "El arte y la creación de la mente. El papel de las artes visuales en la transformación de la conciencia". Barcelona. Ed. Paidós.
- Fortuny J. (1988) El dibujo como expresión del pensamiento. A: M. Moreno.(Coord.) "Ciencia Aprendizaje y Comunicación". Barcelona. Ed. Laia
- Gardner H. (1994) "Educación artística y desarrollo humano". Barcelona. Ed. Paidós.
- Leal A. (1998) Lenguajes para sentir y pensar. A. "Cuadernos de Pedagogía". Nº 271 / Julio Agosto.
- Leal A. (2006) Simbolización gráfica, medio de expresión e instrumento de pensamiento. A: "Infancia y Aprendizaje". 29 (2) pp. 203-218.
- Widlöcher D. (1978) "Los dibujos de los niños". Barcelona. Ed. Herder.

D'altres:

- Rev: Bulletin de Psychologie: La communication par images. 386 XLI 1987-1988. 13-16
- Rev. Communications: Apprendre des médias. Nº 33. 1981.

Textos que aborden els codis de la imatge, útils per entendre les interpretacions que la població infantil porta a terme sobre diversos tipus d'imatge:

- Aumont J. y Marie M. (1993) "Análisis del film". Barcelona. Ed. Paidós
- Berger J. y Mohr. (1998) "Otra manera de contar". Murcia. Ed. Mestizo.
- Borrego C. (1997) "Narraciones televisivas y modelos ideológicos de socialización". A: Cultura y Educación 5, 45-68.
- Dubios Ph. (1994) "El acto fotográfico. De la representación a la recepción". Barcelona. Ed. Paidós
- García Galera. Mª C. (2002) "Televisión, violencia e infancia". Barcelona. Ed. Gedisa.
- Greenfield M. P. (1985) "El niño y los medios de comunicación". Madrid. Ed. Morata.
- Gubern R. (1982) "El lenguaje de los comics" Barcelona. Ed. Península.
- Leal A. (2002) Narraciones audiovisuales y representaciones infantiles: los roles masculino y femenino. A "Cultura y Educación" 14 (3) , 313-326.
- Leal A. (2003) Mirar y pensar desde la cultura de género. A: "Anuari de Psicologia" vol 34. 279-290.
- Torres E. y Conde E. (1994) Medios audiovisuales y desarrollo social. A: Mª José Rodrigo (ed.) "Contexto y Desarrollo Social". Madrid. Ed. Síntesis.
- Zunzunegui S. (1989) "Pensar la imagen". Madrid. Ed. Cátedra.

Textos que tracten sobre els mecanismes de producció de sistemes gràfics de simbolització bàsics pels aprenentatges escolars.

- Garton A. Y Pratt C. (1991) "Aprendizaje y proceso de alfabetización". Barcelona. Ed. Paidós
- Leal A. (1987) "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación". Barcelona. Ed. Gedisa.
- Olson D. (1998) "El mundo sobre el papel. El impacto de la escritura en la estructura del conocimiento. Barcelona. Gedisa.
- Sastre G. (1988) Las escrituras aritméticas. A: "Enciclopedia Práctica de Pedagogía". Ed. Planeta. Vol II. Barcelona.
- Sellarés R. Bassedas M. (1989) La construcción de sistemas numéricos en la historia y en los niños. A: "La Pedagogía Operatoria" (M. Moreno, coord.) Barcelona. Ed. Laia.

Textos que tracten el llenguatge des d'una perspectiva de la construcció dels significats per part del subjecte.

- Lakoff G. and Johnson M. (1986) "Metáforas de la vida cotidiana". Madrid. Ed. Cátedra.

- Leal, A. (1974) Lenguaje, Acción y Conocimiento en diferentes medios socio culturales. A: "Anuari de Psicologia" 2; 49-85.
- Oléron (1985) "El niño y la adquisición del lenguaje". Madrid. Ed. Morata.
- Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A. (1998) "Conocimiento y Cambio". Barcelona. Ed. Paidós.
- Whorf B.L. (1971) "Lenguaje, pensamiento y realidad". Barcelona. Barral Editores.

Programari

No es fa servir cap programari específic